

BORGARTING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 25.09.2013 i Borgarting lagmannsrett

Saksnr.: 12-207392ASD-BORG/01

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Lagdommer

Elizabeth Baumann
Hedda Remen
Ingvild Mestad

Ankende part	Skatt Midt-Norge Molde	Advokat Ingrid Skog Hauge
Ankematpart	Polaris Media ASA	Advokat Morten Fjermeros

Saken gjelder overprøving av vedtak fra Klagenemnda for merverdiavgift.

Polaris Media ASA eier samtlige aksjer i Adresseavisen AS. I medhold av merverdiavgiftsloven § 2-2 tredje ledd er selskapene fellesregistrert og derved ett avgiftssubjekt. Vedtaket gjelder omsetning av aviser hos Adresseavisen og er rettet mot Polaris Media.

Adresseavisen er Norges eldste dagsavis. Papirutgaven har vært utgitt sammenhengende siden 1767. I 2011 hadde avisen et gjennomsnittlig opplag på 71 657 daglige eksemplarer hvorav 67 181 i abonnementsopplag.

Fra 2008 solgte Adresseavisen en elektronisk avis i pdf-format som selvstendig produkt. Innholdsmessig var papiravisen og e-avisen like. Separat årsabonnement på e-avisen kostet 1 500 kroner uten merverdiavgift, 1 875 kroner med merverdiavgift. Omsetningen i 2008 og 2009 var liten, og det ble besluttet å fjerne e-avisen som selvstendig produkt.

Fra og med 28. juli 2009 utgjorde e-avisen en del av papiravisabonnementet. De av abonnentene som registrerte seg, fikk tilgang til e-avisen ved hjelp av en kode, men uten noen ytterligere betaling. Det ble ikke beregnet merverdiavgift av noen del av abonnementsprisen, idet Adresseavisen anså e-avisen som en integrert del av papiravisabonnementet slik at avgiftsfritaket for aviser gjaldt hele ytelsen.

Skattekontoret i Trondheim var uenig i det. Skattekontoret mente at e-avisen var en særskilt ytelse som det skulle svares merverdiavgift av, og at beregningsgrunnlaget var den delen av vederlaget som skulle henføres til e-avisen. For perioden 4. termin 2009 – 6. termin 2010 fattet skattekontoret vedtak 20. januar 2011 om etterberegning av merverdiavgift, tilleggsavgift og renter. Polaris Media påklaget vedtaket. Klagenemnda for merverdiavgift var i vedtak 20. juni 2011 enig med skattekontoret i at papiravisen og e-avisen var to forskjellige ytelser, men klagenemnda reduserte e-avisens andel av omsetningen fra 26,73 prosent til 5 prosent av det samlede abonnementsvederlaget. Vedtaket ble ikke påklaget.

Fra 1. desember 2010 ble abonnementsvilkårene endret slik at papiravisabonnentene ikke lenger fikk fri tilgang til e-avisen. De ble i stedet tilbudt e-avis i form av et digitalt produkt rettet spesielt mot lese Brett. Et årsabonnement på papiravisen kostet da 2 713 kroner. Tillegget for e-avisen kostet 519 kroner årlig uten merverdiavgift, 648 kroner med avgift. Prisen for årsabonnement på e-avisen uten samtidig abonnement på papiravisen kostet 1 934 kroner uten merverdiavgift, 2 418 kroner med avgift.

Per 31. desember 2010 hadde Adresseavisen 68 500 abonnenter på papiravisen. 516 personer hadde abonnement på e-avisen i tillegg, og 102 personer hadde abonnement bare på e-avisen.

På bakgrunn av mottatte omsetningsoppgaver for 6. termin (november og desember) 2010 stilte skatteetaten spørsmål ved avisens beregning av merverdiavgiftsgrunnlaget. I brev 10. februar 2011 til Polaris Media mente Skatt Midt-Norge at kunder som hadde abonnement på begge utgaver av avisen, måtte anses for å ha fått en rabatt. Denne rabatten måtte fordeles forholdsmessig på de to ytelsene, og ikke henføres bare til den avgiftspliktige utgaven slik avisen hadde gjort. Følgelig var avisens beregningsgrunnlag for merverdiavgift blitt satt for lavt.

I brev 11. mars 2011 til Skatt Midt-Norge anførte advokat Fjermeros på vegne av Polaris Media at avisens beregning av avgiftsgrunnlaget var korrekt. Det ble vist til at omsetningsverdien av e-avis var lavere for papirabonntene enn for kundegruppen som ikke var papirabonnter, og at det var feil å anse dette som en rabatt. De lave omsetningstallene på e-avisen både som tillegg og som selvstendig ytelse viste at prisen var satt relativt høyt i forhold til prisen de respektive kundegruppene var villige til å akseptere.

Skatt Midt-Norge fastholdt sitt syn og sendte 18. mars 2011 brev med varsel om fravikelse av omsetningsoppgaven for 6. termin 2010. Det fremgår av brevet at merverdiavgift ble etterberegnet på følgende måte:

Før rabatt utgjør avisens netto vederlag for de to utgaver kr. 4.647,- fordelt med 58,38 % på papirutgaven og 41,62 % på den elektroniske utgaven. Etter rabatt er samlet vederlag kr. 3.232,- dvs. en rabatt på kr. 1.415,-. Om 41,62 % av rabatten henføres til den elektroniske versjonen blir nytt beregningsgrunnlag kr. 1.345,- og ikke kr. 519,- som nå. Dette tilsvarer en økning av avgiftsgrunnlaget på kr. 826,-. Utgående avgift av denne økning utgjør kr. 206,50.

Vi imøteser en eksakt beregning basert på de bokførte / utfakturerte beløp, men sett hen til at avisen like vel vil måtte gå gjennom også den etterfølgende periode og rette opp avgiftsbehandlingen, foreslår vi at det på 6. termin 2010 foretas en korreksjon basert på 529 avtaler i en 2 måneders periode (6. termin 2010). Det vil gi en økning av den utgående avgift med kr. 18.206,- (1/6 av (206,50 x 529)).

Det ble samtidig varslet at man vurderte å ilegge en tilleggsavgift på 20 prosent av det etterberegnete beløp.

I brev 31. mars 2011 fastholdt advokat Fjermeros at avisen hadde beregnet korrekt avgiftsgrunnlag.

Skatt Midt-Norge fattet vedtak 11. april 2011 om etterberegning av utgående merverdiavgift for 6. termin 2010 med 18 206 kroner, i samsvar med varselet 18. mars. Tilleggsavgift ble fastsatt til 3 641 kroner, som utgjorde 20 prosent av det tapet staten var påført gjennom den uriktige avgiftsberegningen.

Vedtaket ble påklaget 9. mai 2011. Klagenemnda for merverdiavgift stadfestet etterberegningen ved vedtak 31. august 2011.

Polaris Media innga stevning til Oslo tingrett 1. mars 2012 med påstand om at klagenemndas vedtak oppheves som ugyldig. Staten ved Skatt Midt-Norge tok til motmæle og nedla påstand om frifinnelse.

Oslo tingrett avsa 17. oktober 2012 dom med slik domsslutning:

1. Klagenemnda for merverdiavgifts vedtak av 31. august 2011 er ugyldig.
2. Staten v/ Skattekontoret Midt-Norge dømmes til å erstatte Polaris Media ASA saksomkostninger med 156.000 - hundreogfemtisekstusen - kroner i saksomkostninger innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse.

For nærmere detaljer om saksforholdet vises til tingrettens dom og lagmannsrettens bemerkninger nedenfor.

Staten ved Skatt Midt-Norge har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Polaris Media har tatt til motmæle. Ankegjensstandens verdi er mindre enn 125 000 kroner. Partene var enige om at saken hadde prinsipiell karakter og ba om samtykke etter tvisteloven § 29-13 første ledd til at anken fremmes. Samtykke ble gitt ved lagmannsrettens beslutning 21. januar 2013.

Ankeforhandling er holdt 30. august 2013 i Borgarting lagmannsretts hus. For staten møtte seniorskatterådgiver Bjørn Bols fra Skatt Midt-Norge. For Polaris Media møtte direktør i Adresseavisa Bjørn Vik-Mo med fullmakt. Vik-Mo avga forklaring. Det ble avhørt ett vitne. Om bevisføringen for øvrig vises til rettsboken.

Den ankende part, staten ved Skatt Midt-Norge, har i hovedtrekk anført:

Vedtaket 31. august 2011 fra klagenemnda for merverdiavgift er gyldig. Det er korrekt både i begrunnelsen og i resultatet.

Når kunden abonnerer på både papiravis og e-avis, er det en slik innbyrdes sammenheng mellom papiravisen og e-avisen at det må antas å foreligge en samlet omsetning der det samlede vederlaget er utgangspunktet for beregningen av avgiften etter merverdiavgiftsloven § 4-1. Når bestemmelsen viser til vederlaget for ytelsen, må det forstås som det reelle vederlaget. Siden vederlaget knytter seg til to ytelser med ulik avgiftsstatus, må vederlaget fordeles på de to ytelsene før merverdiavgiften kan beregnes.

Den prisreduksjonen som gis ved kjøp av begge ytelser samtidig, må fordeles forholdsmessig på de to ytelsene før avgiftsgrunnlaget beregnes for den avgiftspliktige

delen av ytelsen. Siden begge ytelsene også omsettes separat, foreligger det en alminnelig omsetningsverdi som danner utgangspunktet for den forholdsmessige beregningen. Det er dette som korrekt er lagt til grunn i klagenemndas vedtak. Adresseavisen har feilaktig knyttet rabatten utelukkende til e-avisen, slik at avgiftsgrunnlaget er blitt for lavt.

Merverdiavgiftsloven § 4-4 kommer ikke direkte til anvendelse, selv om avisen og kunden i dette tilfelle har en felles interesse i at avgiftsgrunnlaget blir så lavt som mulig. Men prinsippet som § 4-4 gir uttrykk for, er et moment ved tolkningen av lovens § 4-1 og ved tolkningen av avtalen mellom selger og kjøper. Lovgiver har ment at partenes avtale må kunne revideres av avgiftsmyndighetene for at avgiftssystemet skal kunne fungere etter sin hensikt. Avgiftsmyndighetene er ikke bundet av den interne fordelingen av vederlaget mellom ytelsene.

For kundene er den samlede prisen avgjørende. Fordelingen av vederlaget mellom den avgiftsfrie og den avgiftspliktige delen av ytelsene er uten betydning for kundene. Antakelser om kundens betalingsvillighet for enkeltheter i en samlet omsetning er et vanskelig håndterbart kriterium og kan ikke være avgjørende for avgiftsberegningen.

Statens løsning samsvarer best med merverdiavgiftsloven § 4-1, med kontrollhensynet og med hensynet til praktikable regler. Det er også en slik løsning som er lagt til grunn i forvaltningspraksis på en rekke andre livsområder der avgiftsfrie og avgiftspliktige ytelser tilbys sammen.

Det bestrides ikke at man befinner seg i kjerneområdet av legalitetsprinsippet og at lovens ordlyd er sentral, men det endrer ikke statens syn på resultatet. Det er en feilslutning når tingretten legger til grunn at det er tale om å tildele avgift på et vederlag som ikke er avgiftspliktig. Det er det reelle vederlaget, ikke det formelt avtalte vederlaget, som må legges til grunn ved avgiftsberegningen.

Det er grunnlag for å ilegge tilleggsavgift. Adresseavisen har i alle fall utvist simpel uaktsomhet, som er tilstrekkelig. Myndighetenes syn var meddelt avisen flere ganger.

Staten ved Skatt Midt-Norge har nedlagt slik påstand:

1. Staten v/Skatt Midt-Norge frifinnes.
2. Staten v/Skatt Midt-Norge tilkjennes sakskostnader for tingrett og lagmannsrett.

Ankemothparten, Polaris Media ASA, har i hovedtrekk anført:

Papiravisen og e-avisen er to selvstendige omsetningsobjekter, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1. Dette er heller ikke bestridt av staten. Vederlaget må fastsettes særskilt for hvert enkelt omsetningsobjekt.

Avisen har i samsvar med lovens § 4-1 beregnet merverdiavgiften av vederlaget for e-avisen, og det er det avtalte vederlaget som må legges til grunn også av avgiftsmyndighetene.

Det er ikke grunnlag for å fravike det avtalte vederlaget, som dekker de reelle forhold. Prisen på e-avisen ble fastsatt etter en grundig vurdering av betalingsvilligheten i markedet for e-aviser og reflekterer omsetningsverdien. Det foreligger ikke et interessefellesskap mellom avisen og abonnentene som har ledet til at vederlaget er satt lavere enn den alminnelige omsetningsverdien for avisen. Vilkårene for å anvende merverdiavgiftsloven § 4-4 er ikke oppfylt. Når ikke § 4-4 kommer til anvendelse, har staten ikke hjemmel for å fravike utgangspunktet om avtalt vederlag.

Lovforarbeidene gir liten veiledning om forståelsen av § 4-1, men det må legges til grunn at lovgiver har ment at ordlyden skal følges, unntatt når § 4-4 kommer til anvendelse. Det må også tas hensyn til at reglene skal være praktikable. Statens måte å beregne vederlaget for e-avisen på er så komplisert at det har formodningen mot seg at de er ment å skulle praktiseres slik. Den forvaltningspraksis staten har vist til, er ikke sammenlignbar. Avgiftshåndboken er en rettskilde som må brukes med forsiktighet.

Det er ikke grunnlag for å ilegge tilleggsavgift etter lovens § 21-3. Vedtaket er materielt feil. Selv om lagmannsretten skulle komme til at vedtaket er materielt riktig, er for stor del av den etterberegnete avgiften tilordnet e-avisen. Prisen for e-avisen utgjorde 20 prosent av abonnementsprisen og oversteg klagenemndas tidligere fastsatte pris på 5 prosent av omsetningsverdien, jf. vedtaket 20. juni 2011. Det foreligger uansett ikke klar sannsynlighetsovervekt for uaktsomhet fra avisens side.

Polaris Media ASA har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Polaris Media ASA tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsretten ser slik på saken:

Lagmannsretten skal ta stilling til gyldigheten av Klagenemnda for merverdiavgifts vedtak 31. august 2011. Vedtaket gjelder etterberegning av merverdiavgift for 6. termin 2010, tilleggsavgift og renter. Hovedspørsmålet er hvordan grunnlaget for beregning av merverdiavgift på omsetningen av Adresseavisens e-avis i tilknytning til papiravisabonnement skal fastsettes. Polaris Media mener at den avtalte prisen for e-avisen må legges til grunn. Skatt Midt-Norge mener at den avtalte prisen på e-avisen ikke er reell fordi den innebærer en rabatt, og at denne rabatten må fordeles forholdsmessig mellom papirutgaven og e-utgaven før avgiftsgrunnlaget fastsettes.

Lagmannsretten kan prøve alle sider av vedtaket fullt ut. Lagmannsretten tar som utgangspunkt at avgiftsretten befinner seg i legalitetsprinsippets kjerneområde. Reglene som etablerer avgiftsplikten, må tolkes stramt og med stor vekt på ordlyden. Ved tvil om bestemmelsenes rekkevidde, bør tolkningen heller skje innskrenkende enn utvidende. Ordlydens vekt som rettskildefaktor er også understreket i forarbeidene til merverdiavgiftsloven, jf. Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) punkt 5.3.

Utgangspunktet er at det skal svares merverdiavgift ved omsetning av alle varer og tjenester, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1. Det er gjort særskilt unntak fra avgiftsplikten i lovens § 6-1 for omsetning av "aviser som er trykt på papir og som utkommer regelmessig med minst ett nummer ukentlig". Omsetningen av Adresseavisens papirutgave er følgelig avgiftsfri. For omsetningen av e-utgaven er det ikke gjort unntak, og denne er avgiftspliktig. Det gjelder både omsetning av e-avisen separat og omsetning av e-avisen i tilknytning til papiravisen. Disse utgangspunktene er det enighet om.

Partene er også enige om at merverdiavgiftsloven § 4-4 ikke kommer til anvendelse, etter at staten under ankeforhandlingen klargjorde at bestemmelsen ikke vil bli påberopt. Videre er partene enige om at e-avisen og papiravisen er to særskilte omsetningsobjekter og at hovedytelseslæren ikke kommer til anvendelse.

Merverdiavgiftsloven § 4-1 bestemmer at "ved omsetning av varer og tjenester er beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften vederlaget". Det er ikke omtvistet at det med vederlaget menes det avtalte vederlaget. Dette er også lagt til grunn i rettspraksis, jf. for eksempel Rt. 2008 side 410 avsnitt 39 og på skatterettens område Rt. 2010 side 790 avsnitt 43. Det samme er lagt til grunn i Merverdiavgiftshåndboken 2012 punkt 4-1.2 og i Gjems-Onstad, Mva-kommentaren (2011) side 289.

Mellom Adresseavisen og abonnenten var det avtalte vederlaget for e-avisen som tilleggssytelse 648 kroner årlig inkludert merverdiavgift. Det følger av merverdiavgiftsloven § 4-1 første ledd annet punktum at selve merverdiavgiften ikke regnes med i beregningsgrunnlaget, slik at det avtalte vederlaget i lovens forstand er 519 kroner, som er prisen uten merverdiavgift.

Staten har fremholdt at det må innfortolkes en forutsetning om at den avtalte prisen må være reell. Lagmannsretten er ikke uenig i det. Dette følger også av Merverdiavgiftshåndboka, der det i punkt 4-1.2 heter at det må dreie seg om et reelt vederlag for en reell omsetning for at fastsettelsen av avgiftsgrunnlaget skal være bindende for staten. Den samme forutsetningen ligger til grunn for regelen i lovens § 4-4. Av denne følger at beregningsgrunnlaget ikke kan settes lavere enn omsetningsverdien der hvor det foreligger et interessefellesskap mellom leverandør og mottaker som må antas å kunne føre

til en annen fastsettelse av vederlaget enn om interessefellesskapet ikke hadde foreligget, i dette tilfelle et lavere vederlag og følgelig et lavere beregningsgrunnlag.

Utviklingsdirektør i Adresseavisen, Bjørn Vik-Mo, har forklart for lagmannsretten hvordan prisen på e-avisen ble fastsatt. Prissettingen var en viktig sak i avisen og ble også behandlet i styret. For de kundene som allerede abonnerte på papirutgaven, ble e-avisen ansett mer som et tilgangsprodukt enn som et selvstendig produkt, og det skulle avspeiles i prisen. Innholdet av e-avisen på slutten av 2010 var det samme som innholdet i papiravisen. Den praktiske betydningen av e-avisen som tilleggssytelse var først og fremst at abonnentene kunne lese avisen via nettet når de befant seg i områder der papirutgaven ikke ble distribuert. Å tilby abonnentene avisen også i e-utgave var dessuten rimeligere for avisen enn å ettersende papirutgaven til den midlertidige adressen.

Prisen på e-avisen som selvstendig ytelse ble satt tilnærmet lik prisen på papirutgaven. Avisen var usikker på prisingen i 2010 og gikk i utgangspunktet høyt ut, basert på en betraktning om at det var lettere å senke prisen enn i motsatt fall å øke den. På den annen side måtte prisen ikke settes så lavt at det var fare for "kannibalisering" av papirutgaven.

Lagmannsretten kan ikke se at det er tilstrekkelig grunnlag for å sette til side den prisen som er avtalt mellom Adresseavisen og kundene for e-avisen som tilleggsprodukt.

Etter Vik-Mos forklaring var prissettingen av e-avisen både som selvstendig abonnement og som tillegg til papiravisabonnementet basert på grundige kommersielle vurderinger. Lagmannsretten legger til grunn at den avtalte prisen for e-avisen i begge tilfeller reflekterer omsetningsverdien i de to markedene – kundegruppen som ikke er papirabonnenter og kundegruppen som har papirabonnement. Det er etter lagmannsrettens syn ikke tale om noen rabatt. For e-avisen som tilleggssytelse er det sentralt at avisen for kunden er et tilgangsprodukt med samme innhold som papirutgaven. Prisen på e-avisen som tillegg kan derfor ikke sammenliknes med prisen for e-avisen for en abonnent som ikke samtidig har papiravis.

Noe interessefellesskap som kan sidestilles med det som rammes av merverdiavgiftsloven § 4-4, foreligger klart ikke. § 4-4 får derfor i dette tilfelle ingen betydning som tolkningsmoment.

Det er heller ingen holdepunkter for at prisen på e-avisen som tilleggsprodukt ble satt kunstig lavt som ledd i en avgiftsmessig tilpasning. Nettopp slike omgåelser av regelverket er det avgiftsmyndighetenes sensurmuligheter skal forhindre, men det er ikke situasjonen her.

At Adresseavisen var usikker på prisingen, er ikke det samme som at prisen ikke var reell. Tvert om må det etter lagmannsrettens syn være rom for en viss utprøving av priser på nye

produkter i nye markeder uten at det er grunnlag for prissensur fra avgiftsmyndighetenes side. Adresseavisens lansering av e-avisen skjedde i en tid med stor omstilling og mye usikkerhet for de fleste tradisjonelle mediehus.

Heller ikke på annen måte er det grunnlag for å slå fast at den avtalte prisen ikke er reell. I den grad prissettingen er beheftet med usikkerhet, er den avtalte prisen snarere for høy enn for lav. Det var også slik avisen selv vurderte prissettingen, jf. ovenfor. Lagmannsretten viser til vitneforklaringen fra Ulrik Grevenkop-Castenskiold, general manager for Data Intelligence AS, som gjorde rede for resultatet av en "conjoint" analyse av prissettingen av e-avis som digitalt abonnement og som tilleggsabonnement. Undersøkelsen ble utført for Stavanger Aftenblad i 2012, men lagmannsretten legger til grunn at den er representativ også for Adresseavisens situasjon i 2010. Undersøkelsen viser at den oppfattede markedsverdien for e-avis som tillegg til papiravis er markant lavere enn prisen for de enkeltstående abonnementsstyper, så vel e-avis som papiravis. Markedsverdien av e-avis som tilleggsytelse var beregnet til 9,5 prosent av verdien på selvstendig e-avisabonnement for kunder som allerede var papirabonnenter og til 13 prosent for potensielle abonnenter. 9,5 prosent av prisen for Adresseavisens e-avis som selvstendig abonnement (2 418 kroner) utgjør 230 kroner. Til sammenlikning satte altså avisen selv prisen til 519 kroner uten merverdiavgift, 648 kroner med merverdiavgift.

Til ytterligere illustrasjon viser lagmannsretten til at Klagenemnda for merverdiavgift i vedtaket 20. juni 2011 satte prisen på e-avis som tillegg til papirutgave til 5 prosent av total abonnementspris, som i det tilfellet var prisen på papirutgaven. 5 prosent av prisen for Adresseavisens papirutgave (2 713 kroner) gir 136 kroner.

Staten har vist til at statens beregning av avgiftsgrunnlaget samsvarer best med kontrollhensynet og behovet for å ha praktikable regler. Hensynet til at avgiftsreglene ikke skal være for kompliserte å praktisere, taler etter lagmannsrettens syn mot statens løsning. Derimot er lagmannsretten enig med staten i at kontrollhensynet generelt taler for statens løsning. Imidlertid får kontrollhensynet ingen avgjørende betydning i dette tilfelle, fordi lagmannsretten etter en konkret prøving finner det klart at det ikke er grunnlag for å sette til side det avtalte vederlaget.

Den forvaltningspraksis som er påberopt, bygger etter lagmannsrettens syn på et så vidt annerledes faktum at den gir liten veiledning for vår sak.

Slik denne saken ligger an, ser lagmannsretten heller ikke grunn til å gå nærmere inn på utformingen av abonnementsvilkårene eller tidspunktene for inngåelse av avtale om de ulike abonnementer.

Lagmannsretten er etter dette kommet til samme konklusjon som tingretten. Det er ikke grunnlag for tilsidesettelse av det avtalte vederlaget. Grunnlaget for etterberegningen av

avgift og for ileggelse av tilleggsavgift er ikke til stede, og vedtaket 31. august 2011 er ugyldig.

Anken forkastes. Polaris Media har vunnet ankesaken, og staten pålegges i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og annet ledd å erstatte selskapets sakskostnader for instansen. Det foreligger etter lagmannsrettens syn ikke tungtveiende grunner som gjør det rimelig å gjøre unntak fra hovedregelen etter bestemmelsens tredje ledd.

Advokat Fjermeros har levert kostnadsoppgave på 190 459 kroner. Av dette utgjør salæret 141 000 kroner. 44 003 kroner er oppgitt å være reiseutgifter til vitnet Grevenkop-Castenskiold, og 5 456 kroner er reiseutgifter til partsrepresentanten. Lagmannsretten finner salæret høyt. Advokat Fjermeros var prosessfullmektig også for tingretten. Sakens prinsipielle interesse kan imidlertid forsvare tidsbruken, og staten har ikke hatt innvendinger til kravet. Lagmannsretten finner etter en samlet vurdering at salærkravet må anses nødvendig, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Utgiftene som kreves dekket, er ikke dokumentert. Uten dokumentasjon synes utgiftene til vitnet for høye. Lagmannsretten fastsetter kostnadene til vitnet skjønnsmessig til 20 000 kroner, som inkluderer nødvendige reiseutgifter, godtgjørelse for reisetid og oppmøtetid samt forberedelser i form av en skriftlig rapport som i stor grad bygger på arbeid som allerede var gjort for Stavanger Aftenblad. Kravet om dekning av reiseutgiftene til partsrepresentanten Vik-Mo legges til grunn som nødvendig. Til sammen tilkjennes sakskostnader med 166 456 kroner. Det skal ikke beregnes merverdiavgift av sakskostnadsbeløpet.

Anken forkastes også hva gjelder tingrettens sakskostnadsavgjørelse, som lagmannsretten er enig i. Det vises til tingrettens begrunnelse, som er dekkende også for lagmannsrettens syn.

Dommen er enstemmig.

D o m s s l u t n i n g :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten ved Skatt Midt-Norge 166 456 – etthundreogsekstisekstusenfirehundreogfemtiseks – kroner til Polaris Media ASA innen to uker fra forkynnelsen av denne dommen.

Hedda Remen

Ingvild Mestad

Elizabeth Baumann

Rett utskrift: